

Doušková Alena

*Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta, Katedra
elementárnej a predškolskej pedagogiky, Slovenská republika
Prof. PaedDr., PhD. / University professor
alena.douskova@umb.sk*

Čiliaková Ružena

*Matej Bel University Banská Bystrica, Faculty of Education, The Department
of Elementary and Preschool Pedagogy, Slovak Republic
Mgr., PhD. / Assistant professor
ruzena.ciliakova@umb.sk*

УДК 159.9-378

OČAKÁVANIA A SKÚSENOSTI UČITEĽOV OVERUJÚCICH PROGRAM „HRA NA DOBRÉ SPRÁVANIE“ V DRUHOM ROČNÍKU PRIMÁRNEHO VZDELÁVANIA

Štúdia prezentuje čiastkové výsledky projektu VEGA 1/0223/16 „Riadenie disciplíny v triede na primárnom stupni školy“. Cieľom projektu je vytvoriť, overiť a evalvovať optimálny model riadenia disciplíny, ktorý je zacielený na zníženie frekvencie nežiaduceho správania sa žiakov počas výučby a vedenie žiakov k sebakontrolu a sebadisciplíne. Autorky prezentujú špecifický program riadenia disciplíny v triede a vedenie žiakov k sebakontrolu. Edukačný program „The Good Behavior Game“. Resp. Hra na dobré správanie bol modifikovaný pre podmienky primárneho stupňa vzdelávania na Slovensku a zacielený na druhý a tretí ročník. Autorky taktiež prezentujú očakávania a skúsenosti dvoch učiteliek, ktoré v rámci overovania programu implementovali program v druhom ročníku základnej školy.

Kľúčové slová: disciplína v triede, preventívne program, primárne vzdelávanie, názory učiteľov, výskumné zistenia.

EXPECTATIONS AND EXPERIENCES OF TEACHERS IMPLEMENTING THE PROGRAM *GOOD BEHAVIOR GAME* INTO THE SECOND CLASSES OF PRIMARY-EDUCATION

The study presents partial results of the project VEGA 1/0223/16 «Management of the discipline in the classroom at the primary school». The main objective of the project is to create, apply and evaluate an optimal model of discipline management in the classroom, which influences the effectiveness of teaching and leadership in the field of self-control and self-regulation. The authors present specific program to manage discipline in the classroom and guide pupils to self-control. Educational program «The Good behavior game» was modified for primary school in Slovakia and is aimed for pupil in the 2nd and 3rd grade of primary school. The authors also present the expectations and experiences of two teachers who implemented program in secondary classes.

Key words: classroom discipline, preventive programs, primary school, teacher`s views, research and results.

Úvod. Disciplína, jej riadenie a udržanie, je v slovenských školách problémom, s ktorým sa stretávajú učitelia takmer denne. Dnešná škola už automaticky počíta s voľnejšou výchovou v rodinách, meniacimi sa podmienkami vzdelávania, nevhodným a neodborným zasahovaním rodičov a verejnosti do života školy a stále väčším vplyvom médií a internetu. Žiackou odpoveďou na tieto podnety je agresívne správanie, stále väčšie problémy medziľudského správania, vzájomné ubližovanie, šikanovanie.

Výskumný tím pod vedením prof. Aleny Douškovej od roku 2016 intenzívne rieši otázku disciplíny v podmienkach primárneho vzdelávania na Slovensku. Dominantným

cieľom projektu VEGA 1/0223/16 s názvom Riadenie disciplíny v triede na primárnom stupni školy je na základe komparácie slovenských a európskych prístupov k stratégiám zvládania negatívnych situácií v škole, vytvoriť, overiť a evalvovať optimálny model riadenia disciplíny, ktorý je zacielený na zníženie frekvencie nežiaduceho správania sa žiakov počas výučby. Riešiteľský kolektív tvorí päť členov Katedry elementárnej a predškolskej pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Členovia kolektívu majú skúsenosti s riešením vedeckých grantov. K dosiahnutiu výskumného cieľa bolo potrebné:

–Identifikovať najčastejšie prejavy nežiaduceho správania sa žiakov počas výučby na primárnom stupni školy (dotazníkové šetrenie a pozorovanie výučby).

–Identifikovať preventívne a intervenčné stratégie zvládania negatívnych situácií a nežiaduceho správania sa žiakov počas výučby na primárnom stupni školy (dotazníkové šetrenie a pozorovanie výučby).

–Zhodnotiť efektívnosť uplatňovaných preventívnych a intervenčných stratégií zvládania negatívnych situácií na primárnom stupni školy (analýza a hodnotenie).

–Vytvoriť model riadenia disciplíny v triede na primárnom stupni školy (modelovanie programu vychádzajúc z analýz správania sa žiakov a učiteľov, a tiež inšpirácií z riadenia nežiaduceho správania sa žiakov v školách).

–Overiť a zhodnotiť vytvorený model riadenia disciplíny na primárnom stupni cvičných ZŠ spolupracujúcich s PFUMB (realizácia a overovanie programu v podmienkach spolupracujúcich škôl).

Z výskumných údajov realizovaných v prvej fáze výskumu vyplynulo, že väčšina slovenských učiteľov nie je spokojných alebo je úplne nespokojných s disciplínou vo svojej triede. S tvrdením, že nespokojujúce správanie žiakov, teda nedostatok učebnej disciplíny je vysoko aktuálnym problémom, ktorý spôsobuje učiteľom primárneho vzdelávania ťažkosti súhlasila taktiež väčšina učiteľov. Učitelia sa taktiež zhodli v názore (100%), že žiaduce správanie sa žiakov v triede je predpokladom efektívnej výučby a zároveň takmer všetci učители súhlasili s tvrdením, že rušivé správanie žiakov v triede je prekážkou efektívnej výučby [1]. Z výskumných zistení tiež vyplynulo, že medzi najčastejšie intervencie učiteľa na rušivé správanie sa žiakov patrí napomenutie, pripomenutie pravidiel, pomoc, gesto, zopakovanie pokynov, motivácia, ignorácia rušivého správania, otázka, pokarhanie a úloha navyše. Priemerný výskyt intervencií v skúmanej vzorke rozdelujeme na intervencie represívne (napomenutie, pokarhanie...) a proaktívne (pripomenutie pravidiel, pomoc, gesto...). Slovenskí učители pomerne rovnomerne využívajú aj proaktívne aj represívne postupy na elimináciu rušivého správania žiakov v triede. Tieto zistenia boli ukazovateľom stavu a zároveň základnými kritériami pri hľadaní optimálneho modelu riadenia disciplíny. V školských triedach sa pomerne často stretávame so situáciou, že učiteľ nekoná dôsledne, vedie žiakov veľmi voľne, je príliš tolerantný a málo dbá na fyzickú a psychickú realitu žiakov a ani na svoju vlastnú. Dimenzie vlastnej morálky a správania si deti nastavujú aj pri stretnutiach s inými deťmi. Či už pri dohadovaní sa o učebných materiáloch, pomôckach, či pri pohľade na sklamaného, nespokojujúceho kamaráta. Vnímajú aj učiteľku, ktorá rieši porušovanie dohodnutých pravidiel, prípadné prehliadnutie, zavedenie nového pravidla. Morálna identita detí vzniká na základe veľkého množstva malých krokov, ktoré pozostávajú z rôznych reakcií ľudí na ich konanie a z hodnotenia vlastného konania. Doteraz nik nedokázal nájsť odpoveď na otázku, prečo ľudia konajú v súlade s normami, v čom tkvie ich morálna motivácia. Na úspešnú morálnu výchovu ešte stále neexistuje a dlho nebude existovať žiaden recept. Jedno je však jasné, že rodičia aj učители s rozumným a vysvetľujúcim štýlom výchovy nemôžu urobiť nič iné len stanoviť hranice, vysvetliť prečo a dôsledne trvať na dodržiavaní pravidiel, ktoré však neplatia

absolútne, ale len vtedy, keď je to možné a zmysluplné. Stanoviť pre žiaka určité hranice je oveľa výhodnejšie ako trest. Ten sa väčšinou vzťahuje na minulé správanie, dovoľáva sa abstraktnej morálky „to sa nerobí“ a žiak nevie čo si s tým má počať. Trest predstavuje odplatu, vykonáva nátlak a čo je dôležité nevedie k zmene rušivého správania. Má často len krátkodobý úspech a plodí negatívne správanie a postoje. Ten, kto stanovuje hranice, koná proaktívne, myslí na budúce správanie žiaka. Zámerná výchova k sebakontrolu poskytuje žiakom pocit istoty a bezpečnosti. Učiteľ postupne vymedzuje hranice a pravidlá. Primerané napomenutie, nesúhlas s konaním, vyslovený vhodným spôsobom je súčasťou výchovnej disciplíny a naznačuje deťom, že učiteľovi záleží na ich osobnej bezpečnosti a morálnom vývoji. Ak má učiteľ plniť túto náročnú úlohu, viesť deti k sebakontrolu, disciplína musí byť pevná a láskavá zároveň. Poskytovanie slobody pre kognitívny a emocionálny vývoj žiakov nesmie viesť k tomu, aby sa učitelia vzdali svojej úlohy viesť žiakov k slušnosti, akceptácii seba a druhých, podriaďovaniu sa platným normám a pravidlám. Najmä preto vedenie k disciplíne v triede od začiatku školskej dochádzky vyžaduje od učiteľa, aby sa opieral o jej dva základné prvky: empatiu a štruktúru (systém riadenia a vedenia). Empatia mu pomáha poznávať dieťa, vnímať jeho potreby, počúvať, čo sa mu snaží svojim správaním povedať. A štruktúra mu umožňuje stanoviť hranice a zabezpečiť nevyhnutné obmedzenia. Starostlivá a efektívna disciplína potrebuje oboje – empatiu aj štruktúru. Učiteľ, ktorý rešpektuje vývinové špecifiká detí mladšieho školského veku a súčasne ma takýto postoj k triednemu manažmentu, vníma systematické vedenie žiakov k disciplíne ako plnohodnotnú súčasť vzdelávacieho obsahu, ktorý je prítomný v každej učebnej aktivite v triede. Základným učivom sa tak stáva jednak vedenie k sebakontrolu a súčasne rozvíjanie sociálnych zručností v procese tvorby triedneho spoločenstva – komunity.

Vychádzajúc z čiastkových výskumných zistení sa druhá etapa projektu sústredila na výber optimálneho modelu riadenia disciplíny v triede a realizáciu programu v druhom ročníku základnej školy. Na základe predchádzajúcich výskumných štúdií (APVV-0713-12 a VEGA č. 1/0223/16) a potrieb slovenských učiteľov sme z celkového počtu 40 programov vybrali 4 najvhodnejšie pre podmienky slovenských škôl: *Good Behavior Game, Classroom Organisation and Management, Responsive Classroom and The Think Time*. Následne po aplikácii týchto programov v slovenských podmienkach sme vybrali program *The Good Behavior Game* a stratégiu *The Think Time* a upravili ich pre potreby slovenských škôl. Zároveň sme ich obohatili o systém spolupracujúceho učenia – prvky holandského pozitívneho kurikukla: semafor, kocky spolupráce, časovač, signál rukou a systém pozitívnej stimulácie. Následne sme pripravili vzdelávací program pre ďalšie vzdelávanie učiteľov s názvom *Riadenie disciplíny v triede pre základné školy*, ktorý bol akreditovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Hra na dobré správanie – vedenie žiakov k samostatnosti a zodpovednosti v 2. alebo 3. ročníku ZŠ Hra na dobré správanie je program, primárne zameraný na prevenciu nežiaduceho správania žiakov v 2. alebo 3 ročníku základnej školy. Intervencie učiteľa sú zamerané najmä na reakcie žiakov v reálne vzniknutých problémoch. Hra na dobré správanie (z angl. *Good behavior game*) bola vyvinutá na University of Ohio, ktorý získal dobré referencie aj v afroamerickom, kaukazskom a multikultúrnom etniku v podmienkach mestských škôl s nízkym alebo stredným socioekonomickým statusom. Zameriava sa celkovo na riadenie triedy pričom zahŕňa aj systém triedneho manažmentu, poskytuje nástroje na riadenie správania, ponúka konkrétne školenie a stratégie ako integrovať program do života v triede. [2]

Cieľom hry je znížiť vyrušovanie v triede, agresiu a ostych žiakov na primárnom stupni školy. Jej podstata spočíva v tom, že stále skupiny súťažia v správaní sa v triede. Ide o získanie odmiern, výsad, ktoré žiaci získavajú za žiaduce správanie, dodržiavanie

dohodnutých pravidiel. V stanovenom čase (na začiatku 10 min/2x týždenne) sleduje učiteľ dodržiavanie dohodnutých pravidiel a ich porušenie zachytáva značkami na tabuli. Hru vyhráva skupina, ktorá v stanovenom čase získa menej ako 4 značky. Postupne podľa manuálu učiteľ predlžuje hrací čas, skrakuje interval medzi hrami a predlžuje čas dodania dohodnutej odmeny.

Žiaci pracujú v skupinách tak, že sa každý žiak stáva zodpovedným za celú skupinu, za jej umiestnenie v súťaži a za zisk, alebo stratu odmeny. Skôr než začne hra, učiteľ vysvetlí charakter rušivého správania, pravidlo, ktoré bude počas nej sankcionovať mínusovým bodom pre skupinu, v ktorej žiak pravidlo nedodržiava, vyrušuje. Žiaci preto ľahko dokážu odlíšiť vhodné a nevhodné správanie počas učenia sa. Skupiny, ktoré neprekročia na konci hry určitý počet bodov, sú odmenené (prepracovaný systém odmien). Hru hráme spočiatku niekoľko minút, postupne sa čas predlžuje. Frekvencia jej zaraďovania do vyučovacích hodín sa pohybuje od 10 minút trikrát týždenne na začiatku, až po 30-45 minút päťkrát týždenne.

Dĺžka trvania je jeden školský rok. Autori však uvádzajú, že frekvencia a trvanie implementácie programu sú flexibilné, prispôsobujú sa potrebám triedy. Najskôr učiteľ začiatok a koniec hry oznamuje, neskôr novú hru začína bez oznámenia, aby žiaci dokázali svoje správanie kontrolovať neustále. Súbežne učiteľ predlžuje čas podania odmeny a mení jej charakter – smerom od hmotných k nehmotným odmenám. Do programu sú zaradené aj triedne stretnutia za účelom diskutovania o problémoch súvisiacich s kognitívnymi, sociálnymi a behaviorálnymi cieľmi. Na stretnutiach sa môžu zúčastňovať aj rodičia. Učitelia, ktorí chcú hru vo svojej triede realizovať, by mali absolvovať školenie a postupovať podľa vypracovaného manuálu hry [3].

Proces zavádzania Hry na dobré správanie do triedy má relatívne jednoduchý postup. Intervenčné centrum popisuje päť krokov, ako hru implementovať:

1. rozhodnúť sa a stanoviť, kedy hru zaraďovať do týždenného rozvrhu,
2. jasne definovať pravidlá a prejavy nevhodného správania sa žiakov,
3. vytvoriť systém odmien, uvažovať o vhodnej dennej (neskôr aj týždennej) odmene pre víťazné tímy,
4. zaujímavovo predstaviť hru triede, zaujať ich nielen odmenami,
5. uviesť hru do platnosti. (<http://www.interventioncentral.org/>)

Pôvodný program autorky príspevku modifikovali a prispôbili edukačným podmienkam na primárnom stupni na Slovensku. Doplnili ho o metódy a didaktické pomôcky na podporu pozitívneho kurikula a obohatili o stratégiu z programu *Čas na premýšľanie*, ktorý sa tiež viaže na riadenie disciplíny v triede. *The Think Time® – Čas na premýšľanie* je technikou riešenia rušivého správania na základných školách a triedach v 1. až 6. ročníku. Zahŕňa prvky na úrovni školy ako reštrukturalizácia školskej kultúry, na úrovni triedy zahŕňa upevňovanie pravidiel školy na úrovni triedy. Čas na premýšľanie sa spravidla používa, ak žiak dlhodobo nereaguje na požiadavku učiteľa. Pomáha mu získať sebadisciplínu pomocou postupu, ktorý je odvodený z Pattersonovej teórie nátlaku (1982) v interakcii dospelý – dieťa. Realizácia si vyžaduje dvoch alebo viac učiteľov, ktorí sú v susedných triedach s tzv. Think Time zónou, v ktorej sú dve alebo tri lavice umiestnené oddelene od skupiny. Keď žiak nie je schopný reagovať na pokyny učiteľa, aby zmenil svoje správanie, je poslaný do tejto zóny v ďalšej triede. Učiteľ určí, či už žiak získal sebakontrolu. Pokiaľ je žiak v Think Time zóne, zapisuje si príčinu, prečo sa do tejto zóny dostal a popíše tiež správanie potrebné pre návrat do svojej triedy. Táto stratégia podľa Nelson, Martella & Galand [4] znižuje až o 70% prejavy rušivého správania. Jej uplatňovanie v našich podmienkach je podmienená nielen dohodou medzi vyučujúcimi, ale aj vedením a súhlasom rodičov.

Očakávania a skúsenosti učiteľov implementujúcich program. Hru na dobré správanie (ďalej len HDS) sme experimentálne overovali v dvoch druháckych triedach v priebehu mesiacov marec – jún šk. roka 2017/2018 na vzorke 48 žiakov druhého ročníka a dvoch učiteľov s priemernou dĺžkou praxe 20 rokov. Učiteľky sme pred začatím experimentálneho overovania programu zaškolili a odovzdali im manuál hry, hmotné odmeny pre žiakov. Počas prípravnej fázy sme ako koordinátorky hry boli v triedach prítomné a riešili sme vzniknuté situácie. Zároveň prebehlo vstupné priame pozorovanie správania sa žiakov na vyučovacích hodinách v rozsahu 20 VH v každej triede. Následne boli žiaci rozdelení do skupín a začala sa HDS v rozsahu 3 mesiacov. Po skončení realizácie programu v triede prebehlo opäť 20 hodín priameho pozorovania s cieľom sledovať nežiaduce prejavy správania sa žiakov. Výsledky výskumu sú momentálne štatisticky vyhodnocované.

V príspevku analyzujeme výpovede učiteliek realizujúcich program, ktoré sme získali metódou reflexívneho dotazníka a rozhovoru. Priemerná dĺžka praxe učiteliek bola 30 rokov. Dotazník aj rozhovor obsahoval 15 položiek a boli zamerané na očakávania a výsledky hry. Aké mali učitelia očakávania od programu HDS smerom k žiakom, k vlastnému sebarozvoju v oblasti riadenia triedy, k zmenám v triednom spoločenstve a smerom k rodičom žiakov? Naplnili sa tieto ich očakávania?

Učitelia hodnotia hru a všetky jej stratégie spolupracujúceho učenia vysoko pozitívne. Najväčší počet bodov (10) podľa účinnosti stratégie v triede priradili stratégiám: Kocky spolupráce, Znamenie rukou, Práca v skupinách. Priemerný počet 9 získali Časovač a Semafór pričom za pozitívum uvádzali najmä atraktivitu pomôcky pre žiakov v 2. ročníku. Ako pozitíva HDS uviedli *dobré výsledky, nové metódy a formy práce, atraktivita pomôcok. Zlepšenie spolupráce medzi žiakmi celkovo, ale aj medzi žiakmi v rámci skupiny. Žiaci sa naučili rešpektovať lepšie pravidlá. Za negatíva hry učitelia označili časovú náročnosť vedenia agendy pri hre, sústredenie sa na učebné úlohy a zároveň na požiadavky hry.* Priemerná hodnota, ktorou učitelia vyjadrili svoje očakávania od programu HDS smerom k žiakom a zmenám v ich správaní je 5,5. (0 min., 10 max.). Očakávali najmä *zmenu v správaní sa žiakov, v rešpektovaní pravidiel, v sebarozvoji žiakov, v efektívnejšom učení sa.* Hodnotenia učiteľov v tejto oblasti po skončení programu boli vysoké, priemerná hodnota 10 bodov. Žiaci dokážu: *rešpektovať pravidlá nielen ako jednotlivci, ale vedia sa navzájom aj pozitívne ovplyvňovať; Nesmeli a nepriebojní žiaci dostali priestor na sebarealizáciu prostredníctvom funkcie vedúci skupiny; Prijat' skutočnosť, že skupina dopláca na nedisciplinovaných jednotlivcov; Naučili sa nevykrikovať, keď poznajú odpoveď skôr ako ostatní; Vedia trpezlivo počkať, kým ostatní žiaci pracujú v písomných úlohách.*

Priemerná hodnota, ktorou učitelia vyjadrili svoje očakávania od programu HDS vzhľadom na zmeny v triednom spoločenstve je 7 bodov (0 min., 10 max.). Od HDS očakávali: *Zlepšenie spolupráce a vzájomnej pomoci; Naučiť sa vzájomne medzi sebou komunikovať; Eliminovať rušivé vplyvy na hodinách.* Hodnotenia učiteľov v tejto oblasti po skončení programu boli vysoké, priemerná hodnota 10 bodov. Žiaci dokážu: *Vďaka práci s kockami, si dokážu pomôcť aj bez toho, aby som priamo deti k pomoci vyzvala; Vedia kooperovať, riešiť úlohy spoločne, dohodnúť sa na spoločnom riešení; V triede sa vytvorila pozitívna atmosféra.*

Učitelia vyjadrili na škále svoje očakávania od programu smerom ku kvalitatívnemu nárastu vlastných manažérskych kompetencií triedneho učiteľa priemernou hodnotou 4,5 bodov. Učitelia očakávali: *Zlepšenie manažérskych kompetencií; Na začiatku som nevedela, čo mám očakávať, bola som zvedavá a hra sa mi zdala zložitá.* Opäť, hodnotenia učiteľov v tejto oblasti po skončení programu boli vysoké, priemerná hodnota 10 bodov. Po skončení programu pozitívne hodnotili najmä

klúč na rozdelenie žiakov do skupín. Rešpektovanie pravidiel žiakmi chápu učitelia zároveň ako vlastné zlepšenie sa v spôsoboch riadenia triedy.

Keďže súčasťou HDS je aj priebežné informovanie rodičov a schôdzky s rodičmi, zaujímalo nás, či učitelia očakávali aj väčšiu spoluprácu s rodičmi počas alebo po skončení realizácie HDS. Výskumné dáta ukazujú, že v tejto oblasti učitelia nemali veľké očakávania (priemerná hodnota 2,5 bodu). Rodičia sa podľa učiteľov zaujímali najmä o výkony svojich žiakov a nie o správanie sa ich dieťaťa. Zaujímavým zdôvodnením hodnoty na škále bola výpoveď učiteľky: *Rodičov je nutné angažovať, nakoľko ak budem chcieť program realizovať v budúcnosti budem odkázaná aj na materiálnu pomoc od rodičov, preto je potrebné aby chápali zmysel a význam hry pre ich dieťa, viac sa zaujímali aj o výchovný stránku vzdelávania.* Hodnotenia učiteľov v tejto oblasti po skončení programu boli nízke, priemerná hodnota 0,5 bodov.

Systém hodnotenia a odmeňovania učiteľom vyhovoval tak ako bol navrhnutý, a teda zaznamenanie nežiaduceho prejavu v skupine čiarkou na tabuľu a odmeňovanie podľa postupnosti od hmotných k nehmotným odmenám, ktorú si hra vyžaduje. Hodnotenie čiarkou vnímali žiaci pozitívne, zo začiatku ako súťaž, neskôr sa tešili na odmeny, ku koncu to brali ako samozrejmosť. Navrhnuté hmotné aj nehmotné odmeny pre určitý počet hier v týždni učiteľkám vyhovoval. Tvorcom odmien boli spočiatku vo všetkých triedach učiteľky, postupne však pri nehmotných odmenách a ku koncu realizácie hry to boli samotní žiaci. Uvádzame príklad nemateriálnych odmien, ktoré žiaci navrhli v jednej triede: *Presadiť sa ľubovoľne v rámci skupiny – povymieňať si miesta; Prednostne si Vybrať služby v triednej samospráve; Pripraviť matematickú rozcvičku pre spolužiakov; Pripraviť si otázky na skúšanie pre spolužiakov z rôzneho učiva; Nemať domácu úlohu – najobľúbenejšie; Nastúpiť prvý na telesnú výchovu; Vybrať, ktorú hru sa na hodine zahráme – zaužívané didaktické hry; Ísť do bufetu 2 minúty pred zvoneníím; Žolík na zabudnuté pomôcky.* V obidvoch triedach žiaci pozitívne prijímali hmotné aj nehmotné odmeny.

Záver. Na základe parciálnych výsledkov výskumu rozhodli sme sa v poslednej fáze praxi overiť program HDS na vzorke dvoch tried. Pred samotným experimentálnym overovaním sme zisťovali očakávania triednych učiteľov pôsobiacich v týchto triedach a následne po skončení HDS naplnenie/nenaplnenie ich očakávaní a názory na hru. Učitelia nemali vysoké očakávania od hry, očakávali zlepšenie v správaní sa žiakov, zlepšenie sa v skupinovej práci. Po skončení programu učitelia hodnotia HDS vysoko pozitívne, hra podľa ich názoru priniesla do triedy kvalitu v sebarozvoji žiakov, sebadisciplíny žiakov, v komunikácii medzi žiakmi a celkovo v lepšej atmosfére v triede. Výsledky z experimentálneho overovania HDS v druhom ročníku sa aktuálne analyzujú a vyhodnocujú.

Podakovanie. Štúdia vznikla za podpory a je jedným z výstupov projektu VEGA 1/0223/16 Riadenie disciplíny v triede na primárnom stupni školy.

Literatúra:

1. Doušková, A., Čiliaková, R., Ivanová, I. 2016. Aktuálne otázky riadenia disciplíny v triede na primárnom stupni školy. In *ACTA UNIVERSITATIS MATTHAAEI BELII PF Zborník vedeckovýskumných prác č. 16.s103-116.* Banská Bystrica, PF UMB, 2016.

2. <http://goodbehaviorgame.org/>

3. Doušková A. & Ivanová I. 2018. *Dobrý štart a Hra na dobré správanie. Programy na riadenie disciplíny v triede,* Banská Bystrica, Belianum, 2018.

4. Freiberg J. Research – Based Programs for Preventing and Solving Discipline Problems, In Evertson C.M. & Weinstein, C.S., *Handbook of Classroom Management. Research, Practice and Contemporary Issues,* New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates Inc. Publishers, 2006, pp 735-787.